

HARCÁSZATI ELVEK ÉS KIKÉPZÉSI MÓDSZEREK A SZOVJETUNIÓBAN, AZ OROSZ KATONAI SZAKIRODALOM TÜKRÉBEN*

BÁR szabályzatok, utasítások még nem állanak rendelkezésünkre, az orosz katonai folyóiratokban megjelenő tanulmányok és ismertetések számos értékes mozaikkövéből máris olyan sokszínű képet alakíthatunk ki, mely *újszerűségével* és *szakszerűségével* egyrészt hámulatba ejt, másrészt tanulásra serkent.

A demokratikus honvédségnek, elsősorban pedig fiatal tisztikárának korszerű kiképzése szempontjából különös jelentőséggel bír, hogy figyelemmel kísérje és tanulmányozza azt a szakirodalmat, mely egy győzelmes háború gazdag haditapasztalataiból meríti sokoldalú anyagát.

Jelen soroknak az a célja, hogy egyrészt rámutasson a Vörös Hadsereg néhány *harcászati elvére* és *kiképzési módszerére*, másrészt ezzel kapcsolatban *felhívja a figyelmet* a jövőben tervezett *lapszemléssorozatra*, melyet a „Honvéd” hasábjain fogunk közölni abból a célból, hogy részleteiben ismertessük az orosz és egyéb külföldi szakirodalom tükrében a korszerű harc és kiképzés minden ágazatát.

Alkalmat kívánunk adni az ismertetett kérdésekkel kapcsolatban *vitára*, hogy ezáltal is fokozzuk az érdeklődést és a katonai *önképzésnek* minél tágabb lehetőséget nyujtsunk.

*

A Szovjet hadseregben a haditudományokkal a legáltalánosabb *elvi* kérdésektől kezdve, a legrészletesebb *gyakorlati* kérdésekig széles körben és behatóan foglalkoznak.

A katonai szakírók *magas pedagógiai felkészültséggel* rendelkeznek, melyet minden rangú vezetőben igyekeznek kifejleszteni, hogy azok elméleti és gyakorlati tudásukat maradék nélkül átadhassák beosztottaiknak.

Meglep minket az az *alaposság*, mellyel a harc kiképzés legapróbb elemeivel foglalkoznak, hogy egyrészt a részleteket és részletkiképzést is tökéletesítsék, másrészt módot nyujtsanak a fiatal tisztikárnak oly tapasztalatok szerzésére, melyeket a szabályzatokból és utasításokból nem lehet kiolvasni.

Nagyrészt ennek a céltudatosságnak és alaposságnak következ-

* (Forrásmunka a „Vojennij Vjesznik” 1946. évfolyamának különböző cikkei.)

ménye, hogy a Vörös Hadsereg olyan bámulatos teljesítményeket tudott a „Nagy Honvédő Háború“-ban, felmutatni.

A békekiképzésnek az alapját viszont a „Honvédő Háború“ gazdag haditapasztalatainak elemzése és továbbfejlesztése képezi.

Mint legfontosabb harcászati elveket, melyek figyelembevételével a kiképzést felépítik, illetve melyek megvalósítása érdekében a kiképzést beállítják, a *fegyvernemek együttműködésének szükségességét és a meglepetésre való törekvést emelhetjük ki.*

A korszerű háború lényegét a Vörös Hadseregben elsősorban a fegyvernemek tökéletes együttműködésében látják. Ez sokszorozza meg az egyes fegyvernemek hatását és teszi lehetővé, hogy kisebb-erők is nagy eredményeket mutathassanak fel.

Az együttműködés legfontosabb alapegységét a lövészászlóalj képezi. A lövészászlóalj parancsnokának kell megszervezni a gyalogos, tüzér és páncélos egységek együttműködését, valamely feladat végrehajtására. Az ő kötelessége a rendelkezésére álló különböző fegyverek alkalmazásának együttes irányítása. A harcászati kiképzésnél tehát igen nagy gondot fordítanak a zászlóalj harcesoportok kiképzésére.

Az együttműködést *harcmozgásonként* szervezik meg. Mivel a háborús tapasztalat azt mutatta, hogy az összhang részleteit a harc minden mozzanatában előre megállapítani lehetetlen, *a feladatot* tartják az együttműködés alapjának. A feladat ismeretét minden parancsnoktól megkövetelik, hogy azok öntevékenyen betölthessék hivatásukat.

A *kölcsönös tájékoztatás*, melynek alulról felfelé történő végrehajtására is nagy súlyt helyeznek, szintén fontos szerepet játszik az együttműködésben.

A jól megszervezett *híradás* elengedhetetlen tényezője a jó összműködésnek. A különböző híradóeszközök mellett igen eredményesen használják az egyszerű, könnyen érthető és megjegyezhető *jeleket*. A háborús tapasztalat alapján különösen fontosnak tartják a tűz megkezdésére és beszüntetésére vonatkozó jelek megállapítását és alkalmazását. Gyors célmegjelölésre a nyomjelző lövedéket tartják a legalkalmasabbnak.

A támogató tüzérséggel és páncélosokkal való együttműködéssel kapcsolatban egyik legfontosabb követelményük, hogy *a gyalogság ne szakadjon le a tüzérség tüzétől és a páncélosoktól.*

A gyalogságnak ki kell használnia azoknak hatalmas tűz- és letipró hatását. A támadás bizonyos szakaszaiban a gyalogság egyes részeinek rá kell kapaszkodnia a harcokocsikra, hogy azok lendületesen törhessenek előre, anélkül, hogy a kölcsönös közvetlen támogatás megszűnne. Szükség esetén kimondottan szállítóeszközként is felhasználják a harcokocsikat.

A békében végrehajtott éles lögyakorlatokon és együttműködési gyakorlatokon nagy súlyt helyeznek a fenti elvek betartására.

A fegyvernemek együttműködésén kívül a másik fontos harcászati elve a Vörös Hadseregnek a *meglepetésre* való törekvés.

A nagy „Honi Háború“ alatt bebizonyosodott, hogy a meglepés nagy sikereknek a kútforrása. Ezért törekednek meglepelésre térben, időben, anyagban stb.

A kiképzésnél cél az, hogy a csapat olyan körülmények között tudjon harcolni, amilyen körülmények között az ellenség azt nem tartja lehetségesnek, vagy valószínűnek.

Ebből a célból az *éjjeli harc* jelentőségét fokozottan kiemelik és annak végrehajtását nagyobb vegyes fegyvernembeli kötelékektől is megkívánják. Végcél az, hogy az éjjeli harc kiképzést olyan tőkélyre emeljék, hogy ne csak a gyalogság, hanem a páncélosok és egyéb fegyvernemek ugyanolyan biztonsággal mozogjanak, illetve harcoljanak, mint nappal.

A kiképzés végrehajtásának módjaként kitűnően bevált a háború alatt a *működő hadsereg arcvonala mögött végrehajtott kiképzés*.

A tervezett harccselekményeknek megfelelően a kijelölt vegyes fegyvernembeli csoportok részére *különleges gyakorlóteret* rendeztek be, és pedig úgy, hogy az a szembenálló ellenség harcállásához és harctéri berendezéseire is lehető legjobbban hasonlítson. Nagy harci tapasztalattal rendelkező kiképzőket állítottak be, akik a csapatokkal begyakorolták a harccselekményt.

Ezt a kiképzési eljárást a lehetőséghez mérten a békekiképzésnél is folytatják.

Elv tehát, hogy a harcászati kiképzésnél minden *„feltételezést“* kerülni kell és mindent, amit csak lehetséges úgy hajtsanak végre, mint az a háborúban is a leggyakorlatiasabb.

Miként az arcvonal mögötti kiképzés alkalmával a harccselekményben résztvevő összes alakulatok együtt gyakoroltak, úgy a békegyakorlatnál is a tüzéséggel, rohamlővegekkel, páncélosokkal stb. való együttműködést nem feltételezik, hanem az ilyen célt szolgáló gyakorlatot együtt hajtják végre. Csak így tartják elérhetőnek, hogy az egyes fegyvernemek között a szükséges *kölcsönös megismerés* és jóviszony kialakuljon, mely a *helyes összműködés elengedhetetlen feltétele*.

A védelmi harc gyakorlásánál a *védőállás teljes kiépítését megkövetelik*. Nem szabad feltételezni az árkokat és akadályokat és nem szabad csekély mélységű árkokkal és letűzdelt karókkal csak jelezni az állás- és akadályrendszert.

Helytelenítik a foglalkozást *kényelmi szempontból* a „szomszédban“ tartani, ha a terep nem felel meg a kitzűzött harcgyakorlat céljának. Ugyancsak helytelen a békegyakorlatot *rövidített idő alatt* végrehajtani, amikor ugyanannak a harc feladatnak megoldása a háborúban lényegesen több időt követel.

Véleményük szerint a kiképzésre fordított többletmunka és idő bőségesen megtérül az így végrehajtott kiképzés értékében.

Ezzel szemben elítélik azt a törekvést, mely mindenáron valamely *háborús kép* előidézését célozza és szem elől téveszti a kiképzési célt. Nem a harc *külsőségeinek* megközelítéséről van tehát szó, hogy ezáltal a csapatot harctéri benyomások keretében oktassák, mert

ezekből a leglényegesebb tényező, az ellenséges behatás, úgy is hiányozni fog, hanem olyan kiképzési módszer alkalmazásáról, melyből a harc helyes végrehajtását a legjobban meg lehet tanulni.

Magasabbrendű harcászati kiképzés megkezdése előtt mindig nagy figyelmet fordítanak arra, hogy a gyakorló egység előzetesen megtanulja a gyakorlandó harccselekmény alapelemeit.

Minden foglalkozás előtt megkövetelik a résztvevők, elsősorban a tisztek, előzetes felkészülését a vonatkozó szabályzatpontokból stb. Nagyobb szabású gyakorlatot előzetesen térképen, terepasztalon és magán a terepen is megbeszélés formájában lefolytatnak, hogy a csapatokkal való végrehajtás minél tanulságosabb legyen.

Nagyobb kötetlékek kiképzésére célszerűnek tartják a *viszonszági harcgyakorlatot*, melyet előzetesen szintén megbeszélnek, majd megfelelő döntő hálózat segítségével harcszerű körülmények között végrehajtanak.

Egyszerűbb harcmozzanatok oktatására *típusgyakorlatok* végrehajtását is alkalmazzák.

A harc elemeinek oktatását is ugyanolyan alaposan készítik elő, mint bármely más kiképzést. Így a kúszásnak, szökelésnek, beásásnak, kézigránátdobásnak stb. légcélszerűbb alkalmazására, végrehajtására és oktatására különös figyelmet szentelnek.

A *Vörös Hadsereg kiképzési programja külön kiemeli a tisztikar kiképzésének jelentőségét*. Eszerint a csapatkiképzés eredményessége teljes mértékben a tisztikar kiképzési fokától függ, azaz attól, hogy a tisztek mennyiben uralják parancsnoki beosztásuknak megfelelő kiképzés összes kérdéseit.

A Vörös Hadsereg tisztikarát a „Nagy Honvédő Háborúban“ számos fiatal tiszttel egészítették ki. Ezek a tisztek a jelenlegi szakasz-, század- és zászlóaljparancsnokok. Bár számos ütközetben vettek részt és nagy haditapasztalattal rendelkeznek, további *katonapedagógiai* kiképzésben részesülnek, hogy beosztott tisztjeik foglalkozását vezetni tudják. Ezért elsősorban az ezredparancsnokok hivatottak tisztjeiket oly módon továbbképezni, hogy azok később nemcsak a vezető, hanem az oktató szerepet is tökéletesen betölthessék. Így a tiszti foglalkozásokon a zászlóaljparancsnokokat az ezredparancsnok, a századparancsnokokat a zászlóaljparancsnok stb. képezi ki.

Véleményük szerint a korszerű katonai tudomány olyan terjedelmes, hogy egy tiszt sem mondhatja el magáról, hogy már nincs mit tanulnia. Ezért a kiképzésen kívül igen tág teret nyújtanak az *önnevelésre* és meg is követelik azt.

Az önnevelésben igen előkelő szerep jut a katonai irodalom tanulmányozásának. Azt akarják elérni, hogy a terjedelmes katonai ismeretek elsajátítása mellett a tisztek állandóan foglalkozzanak a haditudományok fejlesztésével is. A katonai írók segítségére sietnek a tanulmányvágyó tisztikarnak és az ismeretek óriási tárházát nyitják fel. A haditapasztalatukat közzétevő csapattisztek mellett megszólalnak a mult és jelen nagy katonai pedagógusai is.

Magasrangú parancsnokok egyaránt foglalkoznak a nagyvonalú

elméleti kérdésekkel és a gyakorlati részletproblémákkal is, hogy hozzásegítsék a fiatal tiszteket olyan katonai ismeretekhez, melyeket a szabályzatokból nem lehet kiolvasni és megtanulni. Tapasztalatlan alparancsnokok számára részletekbe menő kiképzési terveket, módszereket, harctéri példákön alapuló kisebb harcgyakorlatokat ismertetnek.

A külföldi szakirodalom ismertetését és tanulmányozását is megtaláljuk az orosz katonai irodalomban.

Végeredményben megállapíthatjuk, hogy a Vörös Hadseregnek a háborúból merített tapasztalatokra támaszkodó harcászati elvei és kiképzési módszerei nem sablonosak és nem szakadnak el a korszerű harc lényegétől. *Ezért elveik tiszták és egyszerűek, kiképzésük magasszínvonalú és amellett gyakorlatias.*

*

A szovjethadseregben uralkodó harcászati elvekre és kiképzési módszerekre vetett rövid pillantás után ismételtén felhívjuk a demokratikus honvédség minden tagját, hogy kísérje figyelemmel a jövőben megjelenő tanulmányokat és ismertetéseket, mert jelenlegi szerény helyzetünkben csak magas elméleti tudás megszerzése ad önbizalmat és nyújt reményt arra, hogy kedvezőbb körülmények között a gyakorlatban is megvalósíthassuk mindazt, amire komoly munkával felkészülünk.

Az elméleti tudás hiánya és készületlenség nem lehet késlettetője új honvédségünk fejlődésének.

„Tanulni! Tanulni! Most ez a legfontosabb!” Ez a parancsa a szovjethadseregnek. Ez a parancs legyen a mi jelszavunk is.

Vértes László

A VOLT HONVÉDSÉG TISZTIKARÁNAK TÖRTÉNELMI FELELŐSSÉGE

BÁRMENNYIRE is nehezünkre esik, nézzünk férfiasan szemébe ennek a kérdésnek: A Magyarországot ért tragikus történelmi események során mi volt a honvédtisztikar felelőssége. Mondani is felesleges, hogy e kérdés tisztázásánál egy pillanatra sem szabad mellőzni a történelmi tárgyilagosságot és ki kell tudni kapcsolni azt az elfogultságot, amelyet a honvédtisztikar egyetemességével szemben a magyar demokratikus társadalom tekintélyesebb része — valljuk meg, okkal — érez.

társadalom tekintélyesebb része — valljuk meg, okkal — érez.

A legismertebb történelmi események sorozata igazolja, hogy Magyarország 1945. évi teljes katonai, társadalmi és erkölcsi összeomlását egy több mint negyedévszázados, politikailag egyértelmű rendszer kor-